

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
Den Haag

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
BZDOC-2075114026-81

Bijlage(n)
1

Datum 23 mei 2023
Betreft Overzicht IMVO-wetgeving

Geachte voorzitter,

Zoals bekend heeft het kabinet in het coalitieakkoord afgesproken dat Nederland in de EU wetgeving voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) bevordert en nationale wetgeving invoert die rekening houdt met een gelijk speelveld met de omringende landen en implementatie van EU-wetgeving. Om tot een zorgvuldige uitvoering van deze afspraak te komen, is inzicht nodig in de recente ontwikkelingen en in de overeenkomsten en verschillen tussen de verschillende internationale en nationale initiatieven. Graag deel ik deze inzichten met u middels deze Kamerbrief, mede namens de Minister van Economische Zaken en Klimaat. Ook bericht ik uw Kamer over ontwikkelingen rondom nationale wetgeving in België en Luxemburg. Tot slot schets ik het vervolgproces ten aanzien van de totstandkoming van de CSDDD.

Overzicht van IMVO-wetten en wetsvoorstellen

EU, Nederland, Duitsland en Frankrijk

Hierbij bied ik uw Kamer een overzicht aan van verschillende wetten en wetstrajecten op het gebied van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ik geef hierin weer hoe verschillende brede IMVO-wetten en wetsvoorstellen er op een aantal kernelementen ten opzichte van elkaar uitzien, te weten het Europese Commissievoorstel inzake de *Corporate Sustainability Due Diligence Directive* (CSDDD), de Raadspositie inzake de CSDDD en het initiatiefvoorstel Wet Verantwoord en Duurzaam Internationaal Ondernemen. Daarnaast ga ik in op nationale IMVO-wetten in een aantal ons omringende landen, te weten de Franse *Loi de Vigilance* en de *Lieferkettengesetz* in Duitsland.

Ik ga bij elke wet of wetsvoorstel in op de volgende kernelementen: reikwijdte (inclusief rol van de financiële sector), gepaste zorgvuldigheidsvereisten, algemene zorgplicht, bestuurdersverplichtingen, definitie van de waardeketen, klimaatplan en toezicht, handhaving en aansprakelijkheid. Voor het overzicht verwijs ik graag naar de tabel in de bijlage bij deze brief.

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk kent geen brede IMVO-verplichting. Wel is sinds 2015 de *UK Modern Slavery Act* van kracht. Deze transparantiewet is van toepassing op ondernemingen met een jaarmzet van >GBP 36 miljoen pond. Bedrijven die binnen de reikwijdte van de wet vallen moeten een jaarlijkse verklaring publiceren over de risico's van moderne slavernij en mensenhandel in hun productieketen en over de stappen die zij zetten om die risico's te mitigeren of voorkomen. Deze verklaring moet worden goedgekeurd door het bestuur en op toegankelijke wijze worden gepubliceerd. Het betreft geen verplichting tot (rapportage over) de stappen van het gepaste zorgvuldigheidsproces in lijn met de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen). Een algemene zorgplicht maakt geen onderdeel uit van de wet. De rapportageverplichting beperkt zich niet tot de eigen activiteiten, maar heeft ook betrekking op activiteiten in de waardeketen. De *UK Modern Slavery Act* wordt gehandhaafd door de Minister van Binnenlandse Zaken, die bedrijven via een civiele procedure via het Hoogerechtshof tot naleving van de rapportageplicht kan dwingen. Er is geen sprake van strafrechtelijke handhaving.

Onze Referentie

BZDOC-2075114026-81

Ontwikkelingen rondom nationale wetgeving in België en Luxemburg

België

Ook in België is geen nationale IMVO-wetgeving van kracht. Een parlementair initiatiefvoorstel, ingediend in april 2021, is nog niet behandeld in het Belgische parlement en het is onbekend wanneer dit zal gebeuren. Wel hebben afgelopen jaar twee hoorzittingen over IMVO plaatsgevonden, waarbij o.a. het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken een briefing heeft verzorgd. Het ingediende voorstel bevat een verplichting voor grote bedrijven (>250 medewerkers, >EUR 43 miljoen activa of >EUR 50 miljoen omzet), inclusief grote niet-Belgische bedrijven, en voor het MKB in risicosectoren en -regio's om, in lijn met de OESO-richtlijnen en *UN Guiding Principles on Business and Human Rights*, een waakzaamheidsplan te ontwikkelen, implementeren en jaarlijks te publiceren. Met een dergelijk plan dienen bedrijven de risico's in hun keten in kaart te brengen en stappen uiteen te zetten om die risico's aan te pakken. De financiële sector maakt onderdeel uit van het voorstel. Bovendien wordt de financiële sector benoemd als potentiële hoogrisicosector. Ook bevat het initiatiefvoorstel een algemene zorgplicht voor alle bedrijven. In het voorstel wordt niet gerefereerd aan specifieke klimaatrisico's of een klimaatactieplan. Tot slot voorziet het voorstel in zowel civielrechtelijke als bestuursrechtelijke handhaving, evenals strafrechtelijke handhaving op het niveau van de verantwoordelijke bestuurder.

Luxemburg

Luxemburg kent geen nationale IMVO-wetgeving. Een besluit over het al dan niet invoeren hiervan, zoals aangekondigd in het coalitieakkoord van regering Bettel-Schneider II, is nog niet genomen. Luxemburg is voorstander van Europese wetgeving op het gebied van IMVO en wacht ontwikkelingen in Brussel ten aanzien van de CSDDD daarom af.

Vervolproces totstandkoming CSDDD

Binnen het Europees Parlement (EP) leidt de juridische commissie (JURI) het dossier van de Europese richtlijn voor IMVO (CSDDD). Op 25 april heeft JURI haar positie vastgesteld t.a.v. de CSDDD. Eerder namen acht andere commissies al opinies aan, die in de JURI-positie zijn verwerkt. Het EP stemt naar verwachting op 1 juni a.s. plenair over zijn positie. Kort daarna volgen de trilogie tussen de

Raad, het EP en de Commissie. De Raad wordt vertegenwoordigd door het Zweedse en vervolgens door het Spaanse (tweede helft 2023) voorzitterschap. Het zwaartepunt van de triloog-fase ligt naar verwachting in de tweede helft van 2023.

Onze Referentie
BZDOC-2075114026-81

Het kabinet zet zich actief in voor het bereiken van een akkoord in de triloog, vóór de Europese Parlementsverkiezingen in 2024. Nederland zal bij het voorzitterschap blijven pleiten voor spoedige vaststelling van Europese IMVO-wetgeving, conform internationale standaarden en met aandacht voor een gelijk speelveld voor bedrijven en een zo groot mogelijke positieve impact voor mens en milieu. Het kabinet blijft op deze manier nauw en actief betrokken bij de totstandkoming van deze belangrijke IMVO-richtlijn.

De minister voor Buitenlandse Handel
en Ontwikkelingssamenwerking,

Liesje Schreinemacher

Bijlage 1: Overzicht IMVO-wetgeving/wetgevingsvoorstellen

CIE-voorstel CSDDD	Raadspositie CSDDD	Initiatiefvoorstel	Loi de Vigilance (FRA)	Lieferkettengesetz (DUI)
REIKWIJDTE				
1) Zeer grote ondernemingen (>500 medewerkers en >EUR 150 miljoen netto-omzet) 2) Grote ondernemingen (>250 medewerkers en >EUR 40 miljoen netto-omzet) waarvan minstens 50% van de netto-omzet gegenereerd wordt in sectoren met een hoog risico op nadelige effecten ¹ .	De Raadspositie kent dezelfde reikwijdte als het Commissievoorstel.	Grote Nederlandse ondernemingen die activiteiten verrichten in een land buiten Nederland. Dit zijn ondernemingen die twee van de volgende drie criteria overschrijden: balanstotaal >EUR 20 miljoen; netto-omzet >EUR 40 miljoen; gemiddeld personeelsbestand >250 medewerkers. Na 6 jaar kunnen, afhankelijk van evaluatie, middelgrote bedrijven ² met een medewerker aantal tussen de 50 en 250 ook onderdeel uit gaan maken van de reikwijdte.	Zeer grote Franse bedrijven (>5.000 medewerkers in Frankrijk óf 10.000 medewerkers wereldwijd).	Zeer grote bedrijven (>3.000 medewerkers vanaf 2023 en >1.000 medewerkers vanaf 2024).
Toepassing buitenlandse ondernemingen				
Voor niet-EU ondernemingen actief op de Europese markt geldt de netto-omzet en niet het aantal medewerkers als criterium.	Idem.	Grote buitenlandse ondernemingen die een activiteit in Nederland verrichten of een product op de Nederlandse markt afzetten, vallen ook binnen de reikwijdte.	De wet geldt niet voor niet-Franse bedrijven.	Bovenstaande reikwijdte geldt ook voor niet-Duitse bedrijven actief op de Duitse markt.
Rol financiële sector				
Voor financiële ondernemingen geldt dat zij alleen (potentiële)	Er geldt een lidstaatoptie voor de toepassing van volledige	De wet is op de volledige keten van de financiële sector van toepassing.	Er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van sectoren, de wet is ook van	Er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van sectoren, de wet is dan ook

¹ Kleding en textiel, landbouw en voedingsmiddelen (incl. bosbouw en visserij), extractie van en handel in grondstoffen (incl. verwerking).

² Voor de volledige definitie van zowel grote ondernemingen als middelgrote ondernemingen zie artikel 3 van de Europese richtlijn jaarrekening.

CIE-voorstel CSDDD	Raadspositie CSDDD	Initiatiefvoorstel	Loi de Vigilance (FRA)	Lieferkettengesetz (DUI)
negatieve effecten moeten identificeren bij het aangaan van nieuwe contracten.	gepaste zorgvuldigheid op klantrelaties van financiële instellingen.		toepassing op bedrijven van deze omvang in de financiële sector.	van toepassing op de financiële sector.
GEPASTE ZORGVULDIGHEIDHEISVEREISTEN				
Ondernemers binnen de reikwijdte moeten gepaste zorgvuldigheid toepassen. Dit betekent het identificeren, stoppen en voorkomen van negatieve gevolgen voor mens en milieu en daarover verantwoording afleggen. De inrichting van toegang tot herstel door ondernemingen is in het voorstel onvolledig geadresseerd.	De verplichte zes stappen van gepaste zorgvuldigheid zijn t.o.v. het CIE-voorstel meer in lijn gebracht met internationale standaarden ³ . Zo is er een risicogerichte benadering opgenomen ter vervanging van de focus op gevestigde zakenrelaties. Daarnaast is de door de Commissie voorgestelde vrijstelling van civiele aansprakelijkheid op basis van de toepassing van contractuele garanties verwijderd.	De gepaste zorgvuldigheidseisen volgen de OESO-Richtlijnen.	Sinds 2018 moeten bedrijven die onder de reikwijdte vallen risico's in de keten identificeren en ernstige gevolgen voor mensenrechten en milieu voorkomen. Deze bedrijven worden verplicht een waakzaamheidsplan te ontwikkelen, implementeren en jaarlijks te publiceren.	De wet vraagt van bedrijven gepaste zorgvuldigheidseisen in lijn met de zes stappen van de OESO-richtlijnen.
ALGEMENE ZORGPLICHT				
Er is geen sprake van een algemene zorgplicht voor ondernemingen.	Er is geen sprake van een algemene zorgplicht voor ondernemingen.	Het initiatiefvoorstel kent voor alle ondernemingen een algemene zorgplicht.	Er is geen sprake van een algemene zorgplicht.	Er is geen sprake van een algemene zorgplicht.
BESTUURDERSVERPLICHTINGEN				

³ De OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de *UN Guiding Principles on Business and Human Rights*.

CIE-voorstel CSDDD	Raadspositie CSDDD	Initiatiefvoorstel	Loi de Vigilance (FRA)	Lieferkettengesetz (DUI)
Bestuurders hebben de plicht om gepaste zorgvuldigheid in de bedrijfsstrategie te integreren en toe te zien op de implementatie (en kunnen hier ook voor aansprakelijk gesteld worden).	De bestuurdersverplichtingen, inclusief de aansprakelijkheid voor bestuurders, zijn in de Raadspositie komen te vervallen.	De verantwoordelijkheid voor de invoering en uitvoering van het beleid wordt bij een bestuurder belegd. Het initiatiefvoorstel regelt geen bestuurdersaansprakelijkheid, maar verlaagt wel procedurele drempels voor civielrechtelijke rechtsvorderingen tegen een onderneming.	Een verantwoordelijkheid voor bestuurders wordt in de wet niet gespecificeerd.	Bedrijven moeten vastleggen wie er binnen het bedrijf verantwoordelijk is voor het bewaken van het risicomanagement, bijvoorbeeld door het benoemen van een mensenrechtenverantwoordelijke. De directie van het bedrijf moet zich minstens één keer per jaar over het werk van deze medewerker laten informeren. Er zijn geen verdere bepalingen voor bestuurders opgenomen.
DEFINITIE WAARDEKETEN				
De verplichte toepassing van gepaste zorgvuldigheid geldt voor eigen activiteiten en die van dochterondernemingen, gevestigde zakenrelaties en activiteiten in de waardeketen. De waardeketen omvat de activiteiten die verband houden met de <i>productie</i> van goederen of het verlenen van diensten, inclusief o.a. de ontwikkeling en het gebruik.	De term waardeketen in het voorstel van de Commissie is in de Raadspositie vervangen door 'keten van activiteiten'. De gebruikersfase is als een van de zogenaamde <i>downstream</i> -activiteiten uitgesloten van de omschrijving van deze definitie.	De gepaste zorgvuldigheidseisen gelden voor de gehele waardeketen.	De definitie van de waardeketen is beperkt; de wet geldt alleen voor de eigen activiteiten, die van dochterondernemingen, en voor activiteiten van 'gevestigde zakelijke relaties'.	Onder de waardeketen vallen producten en diensten van een bedrijf, voor zover het betreft; de winning van grondstoffen tot aan de levering van een product of dienst aan de klant. Hieronder vallen ook indirecte toeleveranciers, maar hiervoor gelden wel aangepaste eisen. Bij indicaties van misstanden bij indirecte toeleveranciers moeten bedrijven een plan opstellen om deze misstanden te voorkomen en mitigeren.
KLIMAATPLAN				

CIE-voorstel CSDDD	Raadspositie CSDDD	Initiatiefvoorstel	Loi de Vigilance (FRA)	Liefkettengesetz (DUI)
<p>Zeer grote ondernemingen moeten een klimaatplan opstellen om hun bedrijfsmodel en strategie verenigbaar te maken met de overgang naar een duurzame economie en het Parijsakkoord. In het geval klimaatverandering door de onderneming binnen haar activiteiten wordt aangemerkt als <i>'principal risk'</i>, dienen hieraan ook emissiereductiedoelen te worden gekoppeld.</p>	<p>De Raadspositie kent een verplicht klimaatplan voor zeer grote ondernemingen. Dit is ten opzichte van het Commissievoorstel meer in lijn gebracht met de bepalingen in de <i>Corporate Sustainability Reporting Directive</i> (CSRD).</p>	<p>Als ondernemingen risico's in hun keten hebben geïdentificeerd op nadelige gevolgen voor klimaatveranderingen, dienen zij een klimaatplan op te stellen om deze risico's in hun activiteiten en die van zakenrelaties te voorkomen, te beperken of te beëindigen. Daarin dienen ook doelen te worden opgenomen om in 2030 minstens 55% reductie van broeikasgasemissies ten opzichte van de niveaus in 1990 te bereiken.</p>	<p>De wet benoemt zowel mensenrechten- als milieurisico's. Er is geen specifiek klimaatplan vereist.</p>	<p>Bedrijven moeten zowel mensenrechten- als bepaalde milieurisico's meenemen in hun gepaste zorgvuldigheidsproces. Milieurisico's zijn nader gedefinieerd op grond van de Basel-, Stockholm- en Minamata Conventies, gericht op respectievelijk gevaarlijke afvalstoffen, organische vervuulende stoffen en kwikvervuiling. Bedrijven hoeven geen klimaatplan op te stellen, noch vormen klimaatrisico's onderdeel van de gepaste zorgvuldigheidsverplichtingen.</p>
TOEZICHT, HANDHAVING EN AANSPRAKELIJKHEID				
<p>Er is sprake van een combinatie van bestuursrechtelijke handhaving en civielrechtelijke aansprakelijkheid voor ondernemingen en bestuurders. Lidstaten moeten een of meer nationale autoriteiten aanwijzen die toezien op naleving van de richtlijn.</p>	<p>Evenals het Commissievoorstel kent de Raadspositie een combinatie van civiele en bestuursrechtelijke handhaving, exclusief de eerdergenoemde aansprakelijkheid voor bestuurders.</p>	<p>Het voorstel voorziet naast civiele en bestuursrechtelijke handhaving, in strafrechtelijke handhaving met betrekking tot de rapportageplicht van de onderneming. Als toezichthouder op de naleving van deze eisen wordt de Autoriteit Consument en Markt aangewezen.</p>	<p>Er is <i>geen toezichthouder</i> betrokken bij de handhaving; de wet kent uitsluitend civielrechtelijke handhaving. Er zijn inmiddels verschillende zaken aanhangig gemaakt, maar nog weinig tot een vonnis gekomen. Hoe de rechter de behoorlijk open geformuleerde normen zal interpreteren, zal dan ook vrij bepalend zijn voor de implementatie.</p>	<p>Een nationale toezichthouder, het <i>Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle</i> (BAFA), ziet toe op naleving van de wet. Civielrechtelijke aansprakelijkheid of strafrechtelijke bepalingen komen niet in de wet voor.</p>

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

R

Bescherming persoonlijke levenssfeer

TER BESLISSING

Datum

10-05-2023

Onze Referentie

Min-BuZa.2023.962

Opgesteld door

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Uiterlijk bij

Click or tap here to enter text.

Plandatum/Deadline Kamer

Click or tap here to enter text.

Binnengekomen op

nota

Kamerbrief Overzicht IMVO-wetgeving

Aanleiding

Uw verzoek om de Kamer middels een brief te voorzien van een inhoudelijk overzicht van de verschillende nationale en internationale wetsinitiatieven en wetten met betrekking tot IMVO. De brief is inmiddels verzonden aan de Tweede Kamer.

Geadviseerd besluit

Uw akkoord met het tevens versturen van bijgaande Kamerbrief aan de Eerste Kamer. De commissie BDO heeft CSDDD ook in behandeling.

Kernpunten

- In de Kamerbrief zet u feitelijk uiteen hoe verschillende IMVO-wetten en IMVO-wetstrajecten er op een aantal kernelementen uitzien. De verschillende wetten en wetsvoorstellen zijn op uw verzoek schematisch weergegeven in een tabel. Deze tabel wordt als bijlage toegevoegd aan de Kamerbrief.
- De Kamerbrief is mede namens de Minister van EZK.
- In de tabel zijn de volgende brede IMVO-wetten/voorstellen meegenomen:
  - CSDDD – Commissievoorstel
  - CSDDD – Raadspositie
  - Initiatiefvoorstel Wet verantwoord en duurzaam internationaal ondernemen
  - *Loi de Vigilance* in Frankrijk
  - *Lieferkettengesetz* in Duitsland
- Ook wordt in de brief ingegaan op van kracht zijnde transparantiewetgeving in het VK, en wordt kort vermeld wat stand van zaken in België en Luxemburg is.
- De volgende kernelementen zijn meegenomen:
  - Reikwijdte (inclusief rol financiële sector)
  - Algemene zorgplicht
  - Bestuurdersverplichtingen
  - Definitie waardeketen

- Gepaste zorgvuldigheidsvereisten
- Klimaatplan
- Toezicht, handhaving en aansprakelijkheid (inclusief strafrechtelijke bepalingen)
- Tot slot schetst u in de brief het vervolgproces ten aanzien van de CSDDD.

Datum

Onze Referentie

Toelichting

- Eerder (4 juli 2022) stuurde u de Kamer de brief 'Analyse IMVO-wetgeving in de EU en in ons omringende landen' toe. Deze bevatte een vergelijking van de bouwstenen voor IMVO-wetgeving, het NL BNC-fiche en wetgevingstrajecten in ons omringende landen. De voorgestelde Kamerbrief kan gezien worden als een update daarvan.